

Posudek diplomové práce:

Jiří CUKR, *Pohled na události let 1900 - 1950 v městysi Ledenice na základě komparace zápisů v obecních, školních a farních kronikách.*

Filosofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2010, 104 + LIV stran.

O tom, že obecní kroniky představují specifický a zajímavý pramen, přesvědčil Jiří Cukr (který je současně kronikářem obce Ledenice) již ve své bakalářské práci. Její výsledky se rozhodl zúročit i ve své práci diplomové, v níž rozšířil svůj záběr i na další typy kronik, tj. kroniky farní a školní, a zaměřil se nejen na jejich charakteristiku, ale i výpovědní hodnotu. To je úkol o to cennější, protože pokud lze o obecních kronikách konstatovat, že jim není věnována příliš velká pozornost, platí to pro zbývající typy o to více – i když právě kroniky nezdědka bývají, třebaže jen v obecním povědomí, chápány jako nejen nejdostupnější, ale mnohdy i nejužitečnější pramen.

Svou práci, rámovanou Úvodem a Závěrem, rozdělil J. Cukr do čtyř dále členěných kapitol. Za cenný považují především přehled dosavadního bádání a připomenutí terminologických otázek (kroniky, pamětní knihy, apod.) v Úvodu (s. 8 – 15). První kapitola (s. 16 – 19) pak stručně seznamuje s historií městysi Ledenice, a to s ohledem na obsah využitých kronik, tedy se zaměřením na dějiny obce a její správy, dějiny školy a školství a konečně na dějiny fary a farností.

Druhá kapitola (s. 20 – 33) je věnována přehlednému vývoji českého kronikářství, jednak obecně od středověku až do 19. století, jednak právě s akcentem na kronikářství obecní, farní a školní. V přehledu autor zasvěceně rekapituluje vývoj od středověkých kronik přes městské knihy a desky zemské památné a zejména různé městské a měšťanské či šlechtické kroniky nebo jiné tzv. ego-dokumenty (např. památníky) až po stručné přípisky pamětního charakteru v tištěných knihách a nejstarší předchůdce dnešních kronik. Text doprovází bohatým poznámkovým aparátem, připomenout by si ještě zasloužily snad jen Paměti Mikuláše Dačického, které představují završení pamětních záznamů vedených jeho předky v měšťanském prostředí Kutné Hory. Zatímco tato část představuje stručnou rekapitulaci známých skutečností, podkapitoly věnované obecním a především farním a školním kronikám jsou pojaty důkladněji a zvláště vývoj školních kronik je zpracován s využitím dobového normativního materiálu.

Ve třetí kapitole (s. 34 – 65) se autor soustřeďuje na kronikářství již přímo v Ledenicích, a to postupně na kronikářství obecní, farní a školní. V jednotlivých podkapitolách vždy přináší popis příslušných kronik, provádí analýzu jejich zápisů a nakonec podává informace i o jejich autorech, tj. jednotlivých kronikářích, jak se je podařilo získat z dostupných zdrojů.

Poslední, čtvrtá kapitola (s. 66 – 83) se konečně zaměřuje na srovnání zápisů v jednotlivých kronikách, a sice pro období let 1900 až 1950, které bylo zachytitelné ve všech typech kronik. První půlstoletí dvacátého věku si přitom autor rozdělil na pět kratších úseků, odpovídajících významným obdobím národních dějin: postupně tak sleduje reflexi událostí počátku století před vypuknutím první světové války (1900 – 1914), v jejím průběhu (1914 – 1918), v době existence první Československé republiky (1918 – 1938) i druhé republiky a protektorátu (1939 – 1945) a konečně poválečného vývoje až do roku 1950. Stručně a jasně přitom rekapituluje záznamy v jednotlivých typech kronik a provádí jejich základní shrnutí, přičemž hlavním cílem sdělení zde není vypsání dějin městysi v příslušných obdobích, ale právě srovnání přístupu kronikářů. Text je jasný a přehledný, autor se rozhodl jej nezatěžovat dlouhými citovanými pasážemi, ale umístil je do příloh, což hlavní text odlehčuje, jen by bylo vhodné připojit na příslušné ukázky odkazy. Z textu však jednoznačně vyplývá určující role osobnosti kronikáře na podobu a obsah zápisů (zejména záznamy děkana F. J. Kroihera

ve farní kronice nebo učitele A. Rubína, který současně vedl i školní kroniku) i rozdílný charakter především školních kronik (např. záznamy o mrazech v roce 1929, které se ve školní kronice omezují pouze na vylíčení jejich důsledků na provoz školy, viz s. XIX - XX).

Výsledky svého zkoumání shrnuje J. Cukr v Závěru (s. 84 – 87), přičemž hodnotí především sledovaná témata, podobu a výpovědní hodnotu záznamů a případné zásahy shora či možný ohled na ně. Zajímavé jsou úvahy vyplývající ze zjištěné příbuznosti některých ledenických kronikářů.

V diplomové práci nechybí seznam zkratk a bohatý seznam použitých nevydaných i editovaných pramenů a zvláště literatury (zahrnující ke dvěma stovkám titulů, včetně autorových) spolu s některými internetovými odkazy (s. 91 – 102), autor doplnil i seznam příloh. Ty zahrnují několik oddílů. První část představuje edice zápisů k některým vybraným událostem z let 1900 až 1950 z jednotlivých typů kronik (s. I - XXII), mezi nimiž nechybí např. atentát na následníka trůnu a začátek první světové války, zprávy o konci války a vyhlášení republiky, informace o obecních volbách a volbě starosty, o sčítání lidu, zřízení měšťanské školy, o povodni v roce 1925 a již zmíněných mrazech v roce 1929, o přestavbě budovy radnice, oslavách svatováclavského milénia, apod. – zalitovat lze jen, že nebylo zařazeno i více pasáží z let 1930 – 1948. Autor však nezapomněl ani na ediční poznámku a doplnění vysvětlujících poznámek (k nimž by bylo vhodné doplnit ještě odkazy na literaturu), ocenit je třeba i zvolený způsob zpřístupnění, který se snaží zachovat specifickou autentickou podobu záznamů (včetně gramatických chyb).

Druhou část příloh (s. XXIII – XXXIII) tvoří edice pěti důležitých legislativních předpisů počínaje guberniálním nařízením z roku 1835, přes zákon z roku 1920 a vládní nařízení z roku 1932 (pro obecní, resp. i pro farní kroniky) nebo výnos zemské školní rady z roku 1892 a nařízení Ministerstva školství z roku 1937 pro kroniky školní. Třetí (s. XXXIV - XXXIX), čtvrtý (s. XL - XLV) a pátý (s. XLVI – LI) oddíl přinášejí vždy cenné tabelární přehledy jednotlivých kronik (s uvedením jejich časového rozsahu, jmen kronikářů a dob jejich působení i období, jaké zapisovali) a obrazové ukázky, šestý oddíl (s. LII - LIV) pak obsahuje fotografie ledenických kronikářů a zkrácený rodokmen rodu Sládkových, z něhož vzešlo hned několik autorů ledenických kronik.

Z formálního hlediska má práce velice dobrou úroveň jak stylistickou, tak gramatickou, text je přehledně strukturovaný a logicky vystavěný. Diplomová práce J. Cukra je dle mého soudu významným a do značné míry inovativním příspěvkem k dějinám českého kronikářství a její přehledy vývoje příslušných norem a jednotlivých typů kronik a zejména závěry o jejich výpovědní hodnotě by neměla opomenout žádná práce, která bude kroniky jako pramen využívat. Na závěr nezbyvá než konstatovat, že diplomová práce Jiřího Cukra jednoznačně splňuje nároky kladené na tento typ prací, proto ji velice ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 6. června 2010

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.